

IRODALMI SZEMLE.

a) Hazai irodalom.

A hódmezővásárhelyi ev. ref. főgymnasium története. Magyarország ezredéves ünnepének alkalmából tisztársai közreműködésével szerkesztette *Futó Mihály* igazgató. Hódmezővásárhely, 1897. a „Részvény-nyomda“ nyomása, 423 lap, ára?

A millenaris tanügyi monografiáknak egyik értékes darabját szolgáltatják a fentcímzett műben a hódmezővásárhelyi főgymnasium derék tanárai. Mert ez a munka általában is, de különösen a tanügy belső történetére vonatkozó részeiben a legalaposabb és legkimerítőbb monografiák közé tartozik, akár ha adatgyűjtésre fordított szorgalmat, akár ha a feldolgozásban mutatkozó gondosságot, alaposágot és tárgyyszeretetet tekintjük.

A mű oroszlánrésze a *Futó Mihály* tollából került ki. Ő írta meg a főgymnasium általános történetét. S megírta lelkiismeretesen, gondos utánjárással, nagy ügyszeretettel. Nagy előnye művének, hogy a hódmezővásárhelyi egykori *particula* történetét körültekintő alaposággal illesztette be az általános hazai s közelebbről a református tanügy történetébe. Különösen gondosan domborítja ki azt a kapcsolatot, melyben a hódmezővásárhelyi *particula* kezdettől fogva a sárospataki, de mindennekefelett a debreczeni főiskolával állott. A könyv eme részletei általános tanügyi értékkel és érdekekkel bírnak.

Maga a hódmezővásárhelyi iskola régebbi története homályban vész el. A régebbi sovány adatok latin iskoláról, «nagy oskolá»-ról, ezek rectorairól már a XVII-ik sz. beszélnek, de ez a nagy oskola csak «trivialis» iskola, csak *particula* volt, a milyennel akkor meg volt rakva az országnak minden nagyobb községe, a hol a protestánsok számbeli súlyra emelkedtek. Az iskola képe a XVIII-dik században mind határozottabban kezd kidomborodni. *Futó* szorgalmasan összeszedi a rectorok névsorát s gondosan ismerteti működésöket, körülményesen leírja az iskola kormányzását, mely az akkori szokás szerint jóformán egészen a városi tanács kezében volt; okmányolva kimutatja, mennyi erőszakos üldözésnek és katholizáló zaklatásnak

volt kitéve főleg I. Lipót és III. Károly, de még Mária Terézia idejében is a h.-m.-vásárhelyi iskola; részletes kimutatást közöl a tanárok fizetéséről, a tanulók létszámáról és belső életéről stb.

Nagyobb fejlődésre a XIX. századdal lendül az iskola. Erősödik a tanerők számában, kik között *Szükszay* Bénéámin, *Karika* Pál, *Höke* Lajos, *Imre* Sándor az ismertebbek és érdemesebbek; adatokat hagy fenn a tananyag feldolgozásáról; az akkori viszonyoknak megfelelő épületet nyer; szóval fejlődik külső és belső terjedelemben. Még inkább megerősödik, mikor az «Entwurf» nyomása alatt Imre Sándor vezetése mellett újra szervezkedik, majd a hatvanas évek elején főgymnasiummá bővül, anyagilag is megizmosul s azóta a folytonos virágzás útján halad előre, legújabbban a kilencvenes években állami segítséghez jut, díszes új épületet emel, melyben jól fizetett tanárokkal, jó hírnévnek örvendő, dicséretes buzgósággal és szép sikerrel szolgálja a református tanítás és nevelés ügyét. A főgymnasium jelen századbeli történetét kimerítő részletességgel, alaposan és szépen írta meg Futó, kinek magának is nagy része van az intézet legújabb felvirágzásában.

A következő fejezetekben az iskolára vonatkozó részlet-történetek olvashatók különböző szerzők tollából. Így a 291—331. lapokon az iskolai rendszabályokat és fegyelmi törvényeket *Barkássz* Károly ismerteti 1724-től kezdve máig. A «Petőfi-önképzőkör» történetét és jellemrajzát *Sulcz* Endre írta meg kimerítő részletességgel. A következő szakaszban az ifjúsági zenekar története és jelenrajza van közölve *H. Nagy* Lajos tollából. A főgymnasiumi könyvtárt *Imre* Lajos, az ifjúsági könyvtárt *Oláh* Imre, a szegény tanulók könyvtárát szintén *Oláh* Imre, a történet-philologiai muzeumot *Barkássz* Károly, a természettani szertárt *Halmi* János, a természetrajzi szertárt *Bodnár* Bertalan, a szabadkézi és mértani rajztárt *Seappanos* Péter, az érem- és régiség-gyűjteményt *Oláh* Imre és *Vargu* Antal, a tápintézetet *Vargu* Antal ismertetik. Külön fejezet szól *Bányai* Sándor tollából a főgymnasium alapítványairól, melyek között legtekintélyesebb a «Kovács-Küry-alapítvány», mely mintegy 50 ezer frtból áll. Van az intézetnek néhány ösztöndíj-alapítványa is, melyek nagyobbbrészt a legújabb időben keletkeztek.

Az alapos monografia díszes helyet foglal el tanügytörténeti irodalmunkban s dicséretére válik úgy a nagyszorgalmú szerkesztőnek, mint a derék dolgozótársaknak. S—s.

Az Iliász hat első éneke. Fordította *Baksay* Sándor. Kiadja a Kisfaludy-társaság, Budapest, 1897. Franklin-társulat nyomása, 196 kis nyolczadrétű lap, ára füzve 1 frt 20 kr.

Nem a mű tárgya, hanem illustris szerzője okán emlékezünk meg a legújabb magy. Iliászról, melylyel Baksaynk mint műfordító remekelt.